

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

**Úloha učitele- metodika prevence sociálně
patologických jevů na školách**

Teacher's role- the Metody of prevention of social pathological phenomena at schools

diplomová práce

Knihovna JU - PF

3 1 1 5 1 7 2 2 0 5

Autor: Olga Lísková

Aprobace: Vv- Ov

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Miroslav Procházka

Anotace

Tématem této diplomové práce je úloha učitele- metodika sociálně patologických jevů (dále jen SPJ) na školách. Má práce začíná šedou teorií, která je doufám okleštěna do přijatelné podoby a končí projektem z praxe... díky kterému jsem leccos pochopila. V meziprostoru těchto pólů se nachází osvětlení dané problematiky, samotná osobnost učitele- metodika i popis ostatních efektivních složek, které využívají právo zasahovat do vzdělání a výchovy žáků. Zmínka o legislativním vymezení a o minimálně preventivním programu je též nedílnou součástí. Po teoretickém počátku jsem tedy přešla do reality jednoho pražského gymnázia, kde jsem pobývala na své pedagogické praxi a popsala ono snažení, jak dosáhnout co nejlepšího výsledku při začlenění dětí s poruchami do školní normality a dokázat jejich intelekt napříč onou determinací.

Annotation

The theme of this diploma work is a teacher's role - he methodology of prevention of social pathological phenomena at schools. My assignment begins with a grey theory, which as i hope is summarised into a acceptable form and ends with a practical project...which has helped me to understand many things. In between these two poles, we can find the explanation of this problem - the teacher himself. The methodology and even description of the other efficient parts, which use a law to interact into the education and upbringing of the students. The mention of legislative determination and of minimally preventive program is a also one of the necessary parts. So after the theoretical beginning I moved into the reality of one of the Prague's grammar school, where i spent my pedagogical? praxis and described the trying how to reach as best results when integrating the children with mental illnesses into the normality.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Úloha učitele- metodika sociálně patologických jevů na školách vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

V Českých Budějovicích dne 26.4.2006

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Procházkovi za důvěru ve mně vloženou, odborné vedení, laskavost k radám přidaným a hlavně za trpělivost, která v této diplomové práci hraje nemalou, ba až velkou úlohu. Dále si mé „děkuji“ zaslouží člověk, který mi pomáhal s praktickou částí a v jehož přítomnosti jsem získala velké znalosti a zkušenosti. Touto dotyčnou osobou je Mgr. Charvátová, která toho času na místě mého působení byla školním psychologem a nejen jím. Děkuji!

OBSAH:

I. ÚVOD	7
II. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Sociálně patologické jevy (dále jen SPJ)	9
1.1. Terminologie SPJ	9
1.2. Klasifikace SPJ	10
2. Prevence SPJ	11
2.1. Terminologie prevence	11
2.2. Druhy prevence	12
2.3. Minimální preventivní program	14
3. Systém prevence v resortu školství	17
3.1. Instituce systému	17
3.2. Zabezpečení účinného fungování systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy	18
4. Školní metodik prevence	27
4.1. Osobnost	27
4.2. Standardní činnosti školního metodika prevence	29
5. Legislativní vymezení	32

III. PRAKTICKÁ ČÁST	36
1. Úvod	36
2. Legislativa	37
2.1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami podle zákona č. 561/2004 Sb.	37
2.2. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)	39
3. Analýza současného stavu na Klasickém gymnáziu Modřany (KGM)	41
4. Školní vzdělávací program KGM	44
4.1. Podmínky vzdělávání	45
4.2. Přijímací řízení	46
4.3. Školní poradenské centrum	46
4.4. Průběh studia	49
4.5. Hodnocení prospěchu žáka	49
4.6. Učební plán	52
5. Pravidla pro vyučování	54
5.1. Klima školy	54
5.2. Plánování výuky a výuka	55
5.3. Hodnocení	57
5.4. Osobnostní a profesní kvality	58
6. Budoucnost	60
IV. ZÁVĚR	61
SEZNAM LITERATURY A PŘÍLOHY	

I. ÚVOD

Můj život na vysoké škole se pomalu, ale s jistotou věku blíží k závěru a s tímto ukončením si ruku v ruce kráčí i její adekvátní zastřešení- diplomová práce. Ani už přesně nevím, jak se mé téma, stalo mým, ale v určitém ohledu na prvotním impulsu nezáleží, protože ho lapila časovost minulosti. Důležitý byl však boj, se kterým jsem tuto diplomovou práci vykouzila... mezi Českými Budějovicemi a Prahou.

Hned na počátku jsem si položila otázku, jaká je dnešní generace, protože metodik by měl reflektovat právě na způsob žití dnešních školáků. A jaká je odpověď? Kde kdo by jistě odpověděl, že úpadková, plna amorálního chování a tak prostě jiná, než ta předchozí... ale nedělejme unáhlené závěry a pojďme nahlédnout do světa dnešních teenagerů s dávkou tolerance, která starší generaci tak trochu někdy chybí.

Průzkumy ukazují, že generace narozená po roce 1989 je spokojená a sebevědomá. Má více méně všechno co chce, což potírá důvod k revoltě.

Rozhled. Informovanost. Lepší oblečení. Svoboda. Počítač. Multikino. Mobil. To všechno prý rodičům scházelo. Jejich dětem nechybí ani sebereflexe. „Rodiče museli manuálně pracovat, proto jsou zručnější než my.“ „Měli psychicky čistší život, dělali méně špatných věcí, protože neznáme nedostatek. Máme vlastně všechno.“ (Hlinková, E. Sametové děti. *Pátek Lidových novin*, 2005, č. 44, s. 17.)

Dnešní mládež¹ je hodně otevřená a nestydí se projevit své city na rozdíl od generací předešlých. Teenageři se nebojí mluvit ani o drogách, kouření či alkoholu. Sice anonymně, ale nebojí se vyjádřit tu vnitřní, společností opovrhovanou pravdu na téma nepřijatelné pro morální občany.

Mladí potřebují peníze a tak volný čas tráví jejich vyděláváním a jejich utrácením. Oproti minulosti, kde jejich rodiče se museli spokojit s jahodovým koktejlem v pražské Koruně, míří do nákupních center, kaváren a restaurací. Holky utrácejí za „zábavu,

¹ Důležitou informací je rozlišení mezi dítětem, což je jedinec do 15 let věku a mladistvým, který reprezentuje věk mezi 15- ti a 18- ti lety. Dospělým jedincem je ten, kdo oslavil 18. narozeniny.

cigára, kafe, kredit, oblečení a kosmetiku“ kdežto kluci za „pivíčko, jídlo a cigára též ve výčtu chybět nebudou.“

Ročník 1989, který jako první svůj dosavadní život prožil ve svobodné společnosti, čítá přes 128 000 kluků a holek. Na rozdíl od dnešních třicátníků narozených během populačního boomu v první polovině 70. let nikdy nepoznali přeplněné jesle či školky, třídy po pětatřiceti žácích označené písmeny A-F a nikdo jim neříká: Je vás prostě moc.

„Dnešní pubescenti i adolescenti jsou pravděpodobně o něco spokojenější než předchozí generace“ (MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003, s. 144). K pocitu štěstí a suverenity jim totiž přispívá dnešní kult mládí a toto období, jak Petr Macek tvrdí není už jen přechodovou fází k dospělosti, ale má psychologickou cenu samo o sobě.

Sociolog Petr Matějků a jeho tým prováděl rozsáhlý průzkum mládeže v roce 1989 a znovu loni a zjistil, že dnešní mladí jsou mnohem víc ambicióznější než ti před patnácti lety.

„Životní úspěch považuje za důležitý téměř 95 % z nich a také už nechtějí být nenápadní,“ říká Petr Matějků. Tehdy se za nenápadnost trestalo, dnes je prostě v módě. Dnešní generace si uvědomuje důležitost vzdělání, jelikož je klíčem k úspěchu, ale dokáží si představit i jinou strategii, jak uspět, než je studium. Jsou draví, hraví, svobodomyslní, dospělejší a asi nejvíce by je mohlo vystihovat označení FLEXIBILNÍ.

Ale i tato pozitivní hodnocení dnešní mládeže v sobě ukrývají zradu v opaku, jelikož jejich dospělost a svobodomyslný přístup k životu vede k procesům, které mají za následek pokles morálky ve společnosti. Společnost poukazuje na nedostatek disciplíny, anarchii, ztrátu smyslu pro povinnost, na nárůst kriminality a vlnu sociálně patologických jevů. Mluví se o úpadku kázně a autority v rodině a ve škole a konstatuje se, že sama škola trpí nemocemi společnosti. Roste agresivita a brutalita dětí, šikanování, vandalismus a užívání drog. A aby výčet byl aktuální, poslední dobou je obohacován o nové druhy kriminality, která je spojena s patologickým hráčstvím, dětskou prostitucí a pornografií a kuplířstvím. Mládež jde ovšem dál a dochází k vytváření delikventních part či extremistických skupin. A abychom dokázali tyto jevy potlačit či ještě lépe jim předcházet, byla na školách ustanovena nová funkce zvaná školní metodik prevence SPJ, o jehož pracovní náplni se zmíním dále.

II. Teoretická část

1. Sociálně patologické jevy

1.1 Terminologie:

„**Sociální patologie** (řec. pathos - utrpení, vzrušení) je souhrnný název pro nezdravé, nenormální, obecně nežádoucí společenské jevy, resp. společensky nebezpečné formy deviantního chování (= sociálně patologické jevy), případně označení pro vědní disciplínu zabývající se studiem příčin vzniku a existence těchto jevů.

Tento pojem bývá považován za zastaralý (v 19. století jej použil anglický sociolog Herbert Spencer, aby vyjádřil podobnost mezi společností a jejími problémy a organismem a jeho poruchami; v nejširším slova smyslu se však nemusí jednat pouze o negativní jevy), proto se v současnosti nahrazuje výrazem **sociální deviace**².

Norma (lat. norma – měřítko) představuje vše, co je ve společnosti považováno za zvyklé a osvědčené (pozdrav, náboženské obřady, uniforma, vodítko pro psa,...) nebo přípustné (jezdit na zelenou,...) nebo správné a žádoucí (pomáhat potřebným,...). Stručně řečeno jedná se o zvyky, obyčeje, tradice, zákony či hodnoty společnosti všeobecně uznávané a respektované. Normy tedy mohou mít podobu psanou i nepsanou, resp. formální i neformální.

² Sociálně patologické jevy (resp. sociální deviace) se dle Miloslava Petruska detailněji člení na:

I. Negativní společenské jevy. Jde o fenomény charakteristické pro moderní společnost. Míra nebezpečnosti či závažnosti je nízká, stejně jako jejich konečný dopad na společnost. Společnosti jsou víceméně tolerovány: nezaměstnanost, fluktuace, bída, nemocnost, úrazovost, populační nerovnováha, rozvodovost a další.

II. Asociální společenské jevy. Sem lze zařadit problémy jako výtržnictví, vandalismus, šikana, aktivity sprejerů, sekty, extrémistická hnutí a skupiny, projevy xenofobie a rasismu apod.

III. Sociálně patologické jevy (v užším slova smyslu). Do této kategorie spadá čtveřice oblastí s nejvyšší mírou společenské nebezpečnosti a závažnosti: kriminalita, závislosti, prostituce a sebevraždy.
(PETRUSEK, M. *Sociologie*. Praha: SPN, 1997.)

Deviace (lat. deviatio – odchylka, úchylka) je jakákoliv odchylka od normy ve smyslu negativním i pozitivním. Tak můžeme za deviaci považovat např. vraždu, alkoholismus, nápadně nevkusné oblečení, ale také odbojářské aktivity v době nacistické okupace, absolutní hudební sluch či IQ v pásmu geniality (tzv. pozitivní deviace).

Každé porušení či odklon od normy je sankcionováno (trestáno či odměňováno) ze strany společnosti (podle povahy deviace např. odnětím svobody, pokutou, výsměchem, pomluvou, oceněním, slávou). Lze konstatovat, že kde není norma, není deviace, ale i naopak - každá norma deviaci předpokládá.

Co je považováno za normální závisí na dané kultuře (např. mnohoženství v muslimských zemích) i na historické etapě (členství v komunistické straně před listopadovou revolucí). Normy se mění v průběhu času (např. móda, změna v legislativě).“ (HUBÁČKOVÁ, J. 2005. In *Informační a vzdělávací portál zlínského kraje*.)

Sociálně patologické jevy se v poslední době dotýkají stále mladších jedinců a intenzita a frekvence výskytu, těchto nežádoucích jevů se bohužel zvyšuje. Jelikož existuje celá řada literatury o SPJ, není klasifikaci lehké uchopit jednotně a leckde se výčet nežádoucího chování u mládeže liší. Cesta nejvíce prošlapaná je asi na ministerstvu školství a tak jsem čerpala právě tam.

1.2 Klasifikace sociálně patologických jevů:

- **drogové závislosti, alkoholismus, tabakismus**
- kriminalita a delikvence
- virtuální drogy (netolismus- počítač, televize, video)
- patologické hráčství (gambling)
- **záškoláctví**
- **šikanování**, vandalismus a jiné druhy násilného chování
- xenofobie, rasismus, intolerance a antisemitismus

(MŠMT, 1.1.2001, s. 1)

2. PREVENCE SPJ

Terminologie prevence:

Sociální prevence (lat. praeventus - zákrok předem) znamená předcházení vzniku nežádoucím sociálním jevům. Panuje obecný názor, že předcházení nepříznivým důsledkům některých negativních jevů je z různých hledisek (sociálních, ekonomických, zdravotních apod.) výhodnější než zákroky proti již vzniklým problémům.

Prevence sociálně patologických jevů tedy obecně sleduje cíle: předcházet vzniku a dalšímu šíření těchto jevů, vytvořit (informační a realizační) prostor pro vlastní aktivity v oblasti prevence, co nejvíce eliminovat rizika či příležitosti sociálně deviantního chování dětí a mládeže a v neposlední řadě zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům.

V zájmu efektivního preventivního působení se doporučuje respektovat určité principy. Preventivní působení by mělo být zaměřeno na všechny děti a mládež, ale i na jejich širší okolí. Postup by měl být koordinován, aby byla vyloučena duplicita, rozporuplnost v působení zodpovědných subjektů. Jednotlivé preventivní aktivity by měly probíhat v návaznosti, kontinuálně. V případě vyskytnutí varovných signálů (podezření na psychickou poruchu, braní drog) by měla být pomoc dítěti zajištěna včas. Přínosem pro účinné preventivní působení je týmová spolupráce expertů z různých oborů. Prevence by měla být především zaměřena na nedostatky v úrovni psychické regulace chování (psychosociální trénink, např. naučit se odmítat drogu, asertivní jednání). Měla by být přiměřená věku, vzdělání, dovednostem a zkušenostem jedince. Důležitou součástí preventivního působení je také nabídka pozitivní alternativy.

K důležitým zásadám preventivního působení patří také:

- dobře znát cílovou skupinu,
- jednat na partnerské úrovni (přitom zachovat autoritu),

- navodit atmosféru důvěry,
- spojovat teoretické informace s realitou (se životem),
- nezastrašovat, vážit míru nebezpečnosti daného jevu,
- pružně reagovat na vzniklé situace,
- klást důraz na autentičnost (nehrát divadlo).

2.2 Druhy prevence:

Primární prevencí ve školách a školských zařízeních se rozumí podpora zdravého životního stylu, vytváření optimálních podmínek pro výchovu a vzdělávání a podpora aktivit vedoucích ke smysluplnému trávení volného času dětí a mládeže.

Jde o veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným se sociálně patologickými jevy, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

Cílem výchovně vzdělávacího působení v oblasti primární prevence je dítě odpovědné za své chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- se schopností dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- se schopností týmové práce,
- schopné řešit problémy,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

V prevenci realizované ve školství je samozřejmě důraz kladen zejména na **specifickou primární prevenci** tj. systém takových aktivit a služeb, které se zaměřují na práci s populací, u níž lze v případě jejich absence předpokládat další negativní vývoj a který se snaží předcházet nebo omezovat nárůst jeho výskytu. Součástí systému jsou Standardy primární prevence, od jejichž naplňování při preventivních aktivitách se očekává dodržení potřebné úrovně a kvality daných aktivit. Specifické primárně-preventivní programy v oblasti prevence jsou tedy programy, které se explicitně zaměřují na určité cílové skupiny³ a snaží se hledat způsoby, jak předcházet vzniku a rozvoji sociálně patologických jevů. Právě jasná profilace těchto programů (snaha působit selektivně, specificky) na určitou formu rizikového chování odlišuje tyto programy od programů nespecifických. Specifičnost programů je dále dána nutností zaměřit se na určitou cílovou skupinu, jeví se jako ohroženější či rizikovější, než skupiny jiné. Není (ekonomicky ani odborně) smysluplné, aby všemi typy těchto programů procházely např. všechny děti, ale pouze ty, u nichž předpokládáme vyšší pohotovost k rizikovému chování (ať již z hlediska věkového, sociálního apod.). Nejjednodušší definicí specifických preventivních programů je tzv. ekonomická negativní definice: Programy specifické primární prevence jsou všechny takové programy, které by neexistovaly, kdyby neexistoval problém sociálně patologických jevů, tj. tyto programy by za neexistence fenoménu sociální patologie nevznikaly a nebyly rozvíjeny.

³ Cílové skupiny- děti a mládež, rodiče, zákonní zástupci, pedagogičtí pracovníci a specifické cílové skupiny
Mezi specifickou cílovou skupinu řadíme především poskytovatele preventivních aktivit, kteří působí ve školách či školských zařízeních:

- metodici prevence (pracovníci pedagogicko-psychologických poraden)
- školní metodici prevence (vybraní pedagogové ve školách a školských zařízeních)
-nestátní neziskové organizace zabezpečující zejména aktivity, které v systému prevence chybí (péče o mladé toxikomany, raná péče o děti ze sociálně rizikového prostředí a o předškolní hyperaktivní děti, apod.)

Nespecifickou primární prevencí se rozumí aktivity, které tvoří nedílnou součást primární prevence a jejímž obsahem jsou všechny metody a přístupy umožňující rozvoj harmonické osobnosti, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Programy nespecifické prevence (např. různé volnočasové aktivity) by existovaly a byly žádoucí i v případě, že by neexistovaly sociálně patologické jevy, tj. bylo by i v takovém případě smysluplné tyto programy rozvíjet a podporovat. Nespecifické programy v tomto smyslu nelze vztahovat k určitému fenoménu, jehož výskytu se program snaží předcházet (působí obecně, nespecificky), nebo jeho výskyt alespoň posunout do vyššího věku cílové skupiny. Jako primární prevence jsou s úmyslem získání finančního příspěvku velmi často prezentovány nejrůznější volnočasové aktivity.

Sekundární prevencí rozumíme včasnou diagnostiku, intervenci, poradenské služby a programy pro již experimentující skupinu dětí a mládeže.

2.3 Minimální preventivní program (MPP)

Základní nástroj prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy představuje Minimální preventivní program, který je komplexním systémovým prvkem v realizaci preventivních aktivit v základních školách, středních školách a speciálních školách, ve školských zařízeních pro výchovu mimo vyučování a školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Jeho realizace je pro každou školu a každé uvedené školské zařízení závazná a podléhá kontrole České školní inspekce.

Mezi hlavní aktivity škol a uvedených školských zařízení v rámci Minimálního preventivního programu patří:

- odpovědnost za systematické vzdělávání školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v netradičních technikách pedagogické preventivní práce s dětmi a mládeží (interaktivní

techniky, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky apod.) a v řešení problémových situací souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů,

- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu aj. oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit,
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování,
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času dětí a mládeže,
- spolupráce s rodiči a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu a v oblasti prevence problémů ve vývoji a výchově dětí a mládeže,
- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole nebo školském zařízení z hlediska rizik výskytu sociálně patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých,
- diferencované uplatňování preventivních aktivit a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže,

- poskytování poradenských služeb školního metodika prevence a výchovného poradce žákům a jejich rodičům a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a učitele.

Minimální preventivní program je pravidelně jednou ročně vyhodnocován. Sledována je celková účinnost minimálního preventivního programu (do jaké míry bylo dosaženo stanovených cílů) i jeho průběh (jak program postupoval). Měřena je také efektivita jednotlivých aktivit, které byly v rámci minimálního preventivního programu realizovány.

(dle Metodického pokynu MŠMT, Praha, 2000, Č.j.: 14514/2000-51.)

3. Systém prevence v resortu školství

3.1 Instituce systému

Do systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy patří jednotlivé **instituce** a organizace veřejné správy a další subjekty. Jde především o:

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a jeho vybrané přímo řízené organizace,
- odbory školství, mládeže a tělovýchovy na krajských úřadech (s platností od 1.1.2001),
- základní, střední a speciální školy,
- školní družiny, školní kluby, domovy mládeže,
- střediska pro volný čas dětí a mládeže,
- pedagogicko-psychologické poradny a střediska výchovné péče,
- školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy.

Páteř systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy tvoří: odborný pracovník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, krajský školský koordinátor prevence, okresní metodik prevence a **školní metodik prevence**.

Činnost institucí systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je provázána s činností institucí v působnosti dalších resortů, které prevenci realizují nebo na její realizaci participují. Zásadní význam pro prevenci mají i nevládní organizace, které vhodnou formou doplňují činnost institucí veřejné správy a dalších subjektů.

3.2 Zabezpečení účinného fungování systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy

Účinné fungování systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je zajišťováno plněním hlavních úkolů jeho jednotlivých článků. Níže uvedené body představují základní penzum činností, které mají vybrané instituce v oblasti prevence zajišťovat.

1. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*

- zpracovává a v závislosti na úkolech vyplývajících z vládních koncepcí prevence kriminality a protidrogové politiky inovuje Koncepci prevence v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy, která představuje základní strategický materiál pro činnost všech článků resortního systému prevence,
- vytváří podmínky pro realizaci resortního systému prevence na národní úrovni v oblasti metodické a legislativní,
- každoročně vyčleňuje finanční prostředky na prevenci v resortu školství, mládeže a tělovýchovy,
- vytváří interaktivní informační systém pro činnost resortního systému prevence,
- rozvíjí spolupráci na meziresortní úrovni v oblasti prevence zejména aktivní účastí v Meziresortní protidrogové komisi při Úřadu vlády ČR a v Republikovém výboru pro prevenci kriminality při Ministerstvu vnitra ČR,
- koordinuje činnost přímo řízených organizací (Výzkumného ústavu pedagogického, Institutu pedagogicko-psychologického poradenství, Institutu dětí a mládeže a Center pro další vzdělávání pedagogických pracovníků) v oblasti prevence a efektivně

využívá jejich odborného potenciálu v oblasti metodické, vzdělávací, výzkumu a metodologie, v oblasti kontrolní využívá odborný potenciál České školní inspekce.

2. Odbor školství, mládeže a tělovýchovy krajského úřadu

- koordinuje činnosti jednotlivých institucí systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy na krajské úrovni a zajišťuje naplňování úkolů a záměrů obsažených v koncepci prevence resortu při respektování specifických podmínek kraje,
- soustavně vytváří podmínky pro realizaci Minimálních preventivních programů ve školách a školských zařízeních na úrovni kraje a kontroluje jejich plnění,
- zabezpečuje funkční systém vzdělávání pedagogických a dalších pracovníků školství na úrovni kraje, zaměřený na zvyšování jejich odborné způsobilosti pro činnost v oblasti prevence,
- zařazuje do krajských programů rozvoje školství témata týkající se prevence,
- za účelem koordinace činností, realizovaných v rámci krajské koncepce či programu prevence úzce spolupracuje s institucemi dalších resortů, které realizují prevenci na krajské úrovni (krajský protidrogový koordinátor, popř. okresní protidrogový koordinátor, manager Komplexních součinnostních programů prevence kriminality, Policie ČR, Okresní hygienická stanice, zdravotnická zařízení atd.), a také s nevládními organizacemi,
- v rámci organizační struktury odboru školství, mládeže a tělovýchovy krajského úřadu je pověřen vhodný pracovník funkcí "krajského školského koordinátora prevence",
- zajistí podmínky pro činnost okresních metodiků preventivních aktivit v pedagogicko-
- psychologické poradně nebo ve středisku výchovné péče (1 pracovní úvazek

psychologa nebo speciálního pedagoga anebo jiného odborného pracovníka se vzděláním a praxí v oblasti prevence pro výkon této funkce na úrovni okresu),

- při realizaci preventivních aktivit spolupracuje pouze s těmi právníckými a fyzickými osobami, které splňují odborná kritéria – Standardy primární prevence, dokument MŠMT.

3. *Krajský školský koordinátor prevence*

- koncepce a programu prevence ve spolupráci s krajským protidrogovým koordinátorem, popř. okresním protidrogovým koordinátorem, krajskou, popř. okresní protidrogovou komisí, managery Komplexních součinnostních programů prevence kriminality a dalšími subjekty participujícími na prevenci v rámci kraje (institucemi dalších resortů, případně nevládními organizacemi); prosazuje přitom naplňování úkolů a záměrů obsažených v Konceptu prevence v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy,
- monitoruje situaci ve školách a školských zařízeních v okrese z hlediska podmínek pro realizaci Minimálních preventivních programů a navazujících aktivit v oblasti prevence, ve spolupráci s okresními metodiky preventivních aktivit koordinuje preventivní aktivity škol a školských zařízení a pomáhá zajistit aktivity společné pro více školských subjektů,
- ve spolupráci s okresními metodiky preventivních aktivit zajišťuje pravidelné pracovní porady (semináře) školních metodiků prevence ze škol a školských zařízení v rámci kraje a aktivně se těchto porad účastní,
- provádí kontrolu naplňování Minimálních preventivních programů a připravuje vyhodnocení Minimálních preventivních programů a dalších aktivit škol a školských zařízení v oblasti prevence ve svém kraji, využívá jeho výsledků pro návrhy inovací v krajské koncepci a programu prevence a prostřednictvím hejtmána krajského úřadu je předkládá Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy,

- sumarizuje návrh na financování Minimálních preventivních programů a dalších aktivit v oblasti prevence ze státních zdrojů,
- spolupracuje s odborem pověřeným koordinací prevence na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy,
- je členem Krajské protidrogové komise a Koordinační komise pro poskytování poradenských služeb, spolupracuje se všemi subjekty participujícími na řešení problematiky prevence na úrovni kraje.

4. *Okresní metodik preventivních aktivit*

- pracuje v pedagogicko psychologické poradně nebo středisku výchovné péče,
- je garantem jednotlivých Minimálních preventivních programů škol a školských zařízení na úrovni okresu,
- spolupracuje s krajským školským koordinátorem prevence při organizaci pravidelných pracovních porad (seminářů) školních metodiků prevence jednotlivých typů škol a zařízení na úrovni kraje a svolává pravidelné operativní porady pro instituce na úrovni okrese.

V rámci těchto setkávání:

- přenáší informace o koncepci a aktuálních trendech v prevenci sociálně patologických jevů v resortu školství,
- poskytuje školním metodikům prevence přehled o obsahu a kvalitě aktivit státních i nestátních organizací, které s nabídkou svých aktivit vstupují do škol a školských zařízení,
- aktualizuje kontakty na dostupná krizová, poradenská a preventivní zařízení,
- doporučuje odbornou i populární literaturu a videonahrávky vhodné pro preventivní výchovu,

- pomáhá zavádět nové či osvědčené metodické postupy do přímé práce školních metodiků prevence a dalších pedagogických pracovníků v oblasti primární prevence,
 - na základě aktualizace svého přehledu o odborném vzdělání školních metodiků prevence doporučuje formy vhodné pro jejich další vzdělávání v oblasti preventivní práce (dle priorit a zavedeného systému přes resort MŠMT - postgraduální typ základní, rozšiřující, a dle nabídek na regionální i celostátní úrovni),
- má zavedeny pravidelné konzultační hodiny pro školní metodiky prevence (alespoň 1/2 dne v týdnu),
 - formou osobních návštěv ve školách a školských zařízeních pomáhá řešit aktuální problémy související s výskytem drogového experimentu, hry na výherních automatech, šikanování, šíření návykových látek, drobné trestné činnosti apod.,
 - průběžně mapuje situaci v oblasti výskytu sociálně patologických jevů v jednotlivých školách a školských zařízeních v okrese,
 - pravidelně udržuje kontakt se všemi institucemi, organizacemi a jednotlivci, které se v prevenci v okrese angažují,
 - *je členem Koordinační komise pro poskytování poradenských služeb na okresní úrovni,*
 - spolupracuje s krajským školským koordinátorem prevence zejména při vypracovávání podkladů pro výroční zprávy či jiná hodnocení a při stanovování priorit v koncepci preventivní práce ve školství na úrovni kraje,
 - podle zájmu ze strany školních metodiků prevence může pomáhat odbornou radou při vypracovávání projektů a zajišťování finančních zdrojů,

- pečuje o svůj osobnostní a odborný rozvoj, má povinnost dalšího vzdělávání ve své profesi a v oblasti prevence,
- účastní se pravidelných setkání okresních metodiků preventivních aktivit organizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajským školským koordinátorem, Institutem pedagogicko-psychologického poradenství, resp. školskými poradenskými a preventivními zařízeními za účelem výměny zkušeností okresních metodiků v rámci ČR,
- spolupracuje s pedagogickými fakultami v oblasti vzdělávání školních metodiků prevence v rámci Národních vzdělávacích osnov.

5. Ředitel školy a školského zařízení

- vytváří podmínky pro realizaci prevence a úkolů obsažených v "Koncepci prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 1998 – 2000" a v Koncepci na ni navazující na úrovni školy, školského zařízení,
- nese odpovědnost za Minimální preventivní program, vytváří podmínky pro jeho realizaci a pro realizaci navazujících preventivních aktivit ve škole nebo školském zařízení,
- v rámci školy nebo školského zařízení pověří vhodného pracovníka školy nebo školského zařízení funkcí "školního metodika prevence", jeho činnost ohodnocuje formou osobního příplatku, popř. zvýšeného osobního příplatku a vytváří pro ni ve škole nebo školském zařízení odpovídající podmínky,
- zodpovídá za soustavné získávání odborné způsobilosti školního metodika prevence, tzn. vytváří mu podmínky pro další vzdělávání v této oblasti, umožňuje účast na vzdělávacích kurzech a seminářích,

- zajišťuje soustavné vzdělávání pracovníků školy nebo školského zařízení v oblasti prevence, v rámci pedagogických porad vytváří prostor pro informování učitelů o vhodných a nejnovějších formách prevence a o situaci ve škole nebo školském zařízení z hlediska rizik vzniku a projevů sociálně patologických jevů,
- zajišťuje vybavení školy odbornými a metodickými materiály a dalšími pomůckami pro realizaci Minimálního preventivního programu a navazujících preventivních aktivit,
- zajišťuje spolupráci s rodiči, popř. zákonnými zástupci v oblasti prevence, informuje je o Minimálním preventivním programu školy nebo školského zařízení a preventivních aktivitách realizovaných v jeho rámci a navazujících na něj, vytváří prostor pro aktivní účast rodičů společně s dětmi na preventivních aktivitách školy nebo školského zařízení,
- sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit, zajišťuje pravidelné vyhodnocování Minimálního preventivního programu a ze závěrů vyvozuje opatření pro další období,
- při realizaci preventivních aktivit spolupracuje pouze s těmi právníckými a fyzickými osobami, které splňují odborná kritéria,
- zajistí, aby v řádu školy nebo školského zařízení byl uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy nebo školského zařízení včetně sankcí, které z porušení tohoto zákazu vyplývají, dále ošetří v řádu školy nebo školského zařízení potírání projevů rasismu a šikanování,
- vytváří podmínky pro poskytování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a učitele,

- zodpovídá za zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu aj. oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit,
- při výskytu sociálně patologických jevů ve škole nebo ve školském zařízení uvědomí o této skutečnosti krajského školského koordinátora prevence nebo jiného odpovědného pracovníka krajského nebo obecního úřadu.

6. Ředitel pedagogicko-psychologické poradny a ředitel střediska výchovné péče pro děti a mládež

- vytváří podmínky pro realizaci prevence a plnění úkolů obsažených v "Koncepci prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 1998 – 2000" a v Koncepci na ni navazující,
- zajistí v zařízení podmínky pro činnost okresního metodika preventivních aktivit, který je v pracovním poměru pedagogicko-psychologické poradny nebo střediska výchovné péče,
- zajistí odbornou přípravu svých pracovníků pro práci v oblasti sekundární prevence a jejich proškolení v technikách odborné pomoci při řešení akutních osobních, školních, rodinných, a dalších problémů dětí a mladistvých,
- věnuje pozornost vybavení pedagogicko psychologické poradny nebo střediska výchovné péče dostatečným množstvím odborných, osvětových a metodických materiálů pro primární i sekundární prevenci,
- zajišťuje spolupráci pedagogicko psychologické poradny nebo střediska výchovné péče s dalšími odbornými resortními i mimoresortními krizovými, poradenskými

a preventivními pracovišti a předávání informací o možnostech využití jejich služeb dětem, mládeži a jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům.

7. Ředitel diagnostického ústavu

- vytváří podmínky pro realizaci prevence a plnění úkolů obsažených v "Koncepci prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na roky období 1998 – 2000" a v Koncepci na ni navazující,
- zajistí metodické vedení a koordinaci činnosti metodika prevence v zařízeních pro ústavní a ochrannou péči.

8.. Školní metodik prevence viz samostatná kapitola

4. ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE SPJ

4.1 Osobnost

Otázka vzniklá z nutnosti osvětlení si pojmu, kdo se vlastně stává oním metodikem SPJ na školách je spíše více než méně zbytečná, jelikož se do její role stylizuje nejčastěji jeden z učitelů. Školní metodik by měl být tedy učitel s puncem vyzrálé osobnosti na nejvyšší možné odbornosti. Z různých výzkumů- naštěstí se shodujících- vyplývá, že demokratický přístup k žákům, porozumění pro jednotlivce, trpělivost, široké zájmy, osobní vzhled a přívětivé chování, spravedlnost, smysl pro humor, charakternost a důslednost, chápání obvyklých problémů žáků, přizpůsobivost, užívání pochval a uznání spíše než trestů a učitelské mistrovství, vytváří z učitele nejen autoritu nutnou k výchově, ale zároveň bytost otevřenou, ve které žáci dokáží najít svého rádce i pomocníka.

„Učitelská profese klade náročné a psychologicky rozmanité požadavky. Od učitele se očekává, že bude žáky:

- **vzdělávat**, zprostředkovávat jim vědomosti, dovednosti, způsoby myšlení a činnosti určitého, technického, popřípadě uměleckého oboru, podle učitelovy aprobace;
- **vychovávat**, rozvíjet jejich zájmy a postoje, schopnosti, charakter, a to na podkladě soustavného poznání žáků, jejich typologických a individuálních rozdílů. (ČÁP, MAREŠ, 2001, s. 264-265)

„Z uvedených dvou základních úkolů- výchovného a vzdělávacího- vyplývá řada požadavků, zejména:

- osvojit si příslušný obor (vědní, technický, umělecký) a také se v něm soustavně zdokonalovat podle dalšího vývoje;

- osvojit si a dále prohlubovat pedagogické a psychologické poznatky, metody a způsoby myšlení, potřebné pro poznávání žáků a pro efektivní působení na ně;
- pečovat o pomůcky, didaktickou techniku apod.;
- realizovat adekvátní interakci a komunikaci se žáky, ale také s jejich rodiči, s ostatními učiteli a nadřízenými, zdokonalovat se v sociálních dovednostech;
- organizovat vlastní činnost i činnost druhých, žáků ve třídě a v jejich menších skupinách, ale také součinnost vyučujících v téže třídě, součinnost s rodiči, s vedením oddílů a zájmových kroužků apod.;
- zvláště v menších městech a obcích se od učitele očekává účast na kulturním či sportovním životě i mimo školu, v rámci obce a lokality, což může být přínosem jak pro veřejnost, tak pro prestiž učitele v očích žáků a jejich rodičů;
- dbát o své duševní i tělesné zdraví, soustavně poznávat a korigovat sám sebe, poskytovat žákům model zralé osobnosti.“ (ČÁP, MAREŠ, 2001, s. 265-266)

Předpokladem naplňování cílů v oblasti prevence je pedagog vzdělaný, odborně erudovaný, komunikativně, psychologicky a speciálně pedagogicky vybavený. Svou osobností se pozitivně podílí na vývoji sebeuvědomění žáka a je schopen vyučovat za aktivní účasti dětí.

Zvyšování odolnosti dětí a mládeže proti sociálně patologickým jevům vyžaduje **systémovou a koordinovanou** přípravu realizátorů preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních.

4.2 Standardní činnosti školního metodika prevence:

Metodické a koordinační činnosti:

1. Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších SPJ.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence SPJ (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence SPJ.
5. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců., prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které v souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
6. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence SPJ, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence SPJ).
7. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu SPJ.

8. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence SPJ v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.

9. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činností školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti:

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice SPJ, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.

2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.

3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence SPJ (orgány státní správy a samosprávy, SVP, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti:

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy SP chování., poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).

2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje SPJ u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj SPJ ve škole.

3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

5. Legislativní vymezení

Prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže je řízena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, odborem speciálního vzdělávání a institucionální výchovy, úsekem prevence sociálně patologických jevů. MŠMT vydává strategické dokumenty v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže pro daná období, legislativně vymezuje aktivity v rámci preventivních aktivit na školách a školských zařízeních.

Dokumenty související přímo s problematikou prevence sociálně patologických jevů⁴:

- Zákon č. 561/2004 Sb., *o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.*
- Vyhláška 72/2005 *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních.*
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy, čj.: 14514/2000–51 *k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.*
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy, čj.: 28 275/2000-22 *k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení.*
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy, čj.: 14 423/99-22 *k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance.*

⁴ Zdroj: MŠMT, *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti v působnosti Ministerstva školství, mládeže a sportu na období 2005-2008*

- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy, č.j.: 10 194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví.
- č.j.: 11 691/2004-24 „*Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu*“.
- Standardy odborné způsobilosti pro poskytovatele programů primární prevence užívání návykových látek.
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005 - 2008 (Č.j.: 10844/2005-24)
- Protidrogová strategie EU a Akční plán EU boje proti drogám 2000-2004 (EU Action Plan on Drugs 2000-4.)

Legislativní normy České republiky pro oblast prevence⁵:

- Zákon č. 37/1989 Sb., *o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi*
- Zákon č. 167/1998 Sb., *o návykových látkách*
- Zákon č. 359/1999 Sb., *o sociálně právní ochraně dětí*
- Zákon č. 109/2002 Sb., *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*

⁵ Zdroj: MŠMT, *Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti v působnosti Ministerstva školství, mládeže a sportu na období 2005-2008*

- Zákon č. 283/1991 Sb., o policii České republiky
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

III. Praktická část

Rámcově vzdělávací plán pro žáky se specifickými potřebami na víceletém gymnáziu Modřany

1. Úvod

V rámci pedagogické praxe jsem se dostala k projektu, na kterém jsem později začala spolupracovat s magistrou Charvátovou na klasickém gymnáziu v Modřanech (KGM). K plánu rámcového vzdělávání pro žáky se specifickými potřebami. V současném období je dostatečně známým faktem, že v populaci existuje určitá skupina dětí, které jsou ve svém rozvoji znevýhodněny specifickými poruchami učení, ačkoli jejich osobnostní a intelektuální předpoklady odpovídají možnostem studia na středoškolské a později i vysokoškolské úrovni. Příznivá vzdělávací perspektiva těchto žáků je potvrzena výzkumy i praktickými výsledky (u nás Matějček 1993, Zelinková 1994, Mertin 1995 a další).

Pokud je u žáka včas rozpoznána speciální porucha učení a jsou učiněna příslušná opatření, došli jsme k závěru, že žákům s dobrými předpoklady má být dána šance (po ukončení 5. ročníku) pokračovat ve studiu na osmiletém gymnáziu. Neúspěšnost žáka ve škole může pramenit z různých příčin, ale mezi nejvýznamnější patří specifické poruchy učení (dále jen SPU). S touto problematikou jsem se seznámila právě zde a začala jsem se o ni zajímat s nápadem vytvoření diplomové práce. Magistra Charvátová měla již dlouholeté zkušenosti v oboru, pracovala na ZŠ ve funkci výchovného poradce a měla na starosti právě výchovné a výukové problémy a tak vše probíhalo v koordinaci nám přínosné. Po příchodu sem jsem tedy byla přidělena pod její vedení a stala jsem se pomocnou rukou v tomto dosti neobvyklém plánu rámcového vzdělávání.

2. Legislativa

Do loňského roku poskytoval školský systém pomoc dětem s SPU hlavně na I. stupni základních škol, kdy bylo možné zařadit děti do specializovaných tříd, integrovat do běžných škol a tříd nebo využít škol s alternativními vyučovacími programy (Začít spolu, Kritické myšlení, Tvořivé vyučování atd.).

Méně pozornosti bylo věnováno možnosti studia těchto žáků na víceletém gymnáziu. Existuje určitě skupina velmi nadaných dětí, které nemohou studovat na víceletém gymnáziu jen proto, že mají diagnostikovanou SPU.

Program na Klasickém gymnáziu Modřany vznikl z uvědomění si potřeby umožnit i žákům s SPU rozvoj jejich studijního potenciálu s přihlédnutím k přítomnosti specifických poruch učení.

2. 1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami podle zákona č. 561/2004 Sb.

1. ledna 2005, nabyl účinnosti zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve kterém dochází k některým významným změnám v oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je věnován § 16 zákona č. 561/2004 Sb. V souladu s tímto zákonem je dítětem, žákem nebo studentem se speciálními vzdělávacími potřebami osoba se:

- **zdravotním postižením** (mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování),
- **zdravotním znevýhodněním** (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžaduje zohlednění při vzdělávání),

sociálním znevýhodněním (rodinné prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožení sociálně patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná

výchova, nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky).

Všechny tyto kategorie jsou tímto ustanovením vymezeny. Jedná se však o vymezení a definici pouze pro účely zákona č. 561/2004 Sb. Výslovně je zde stanoveno, že speciální vzdělávací potřeby jsou zajišťovány školským poradenským zařízením (viz ustanovení § 116 a dále pak i vyhlášku o poskytování poradenských služeb ve školství).

Ustanovení (§ 16 odst. 6) dále zakotvuje právo dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním na vzdělávání způsobem, který odpovídá jejich potřebám při současném využití speciálních pomůcek, které jim takové vzdělávání umožní. Při hodnocení těchto žáků, jejich přijímání ke studiu i při jeho ukončování se vždy přihlíží k povaze postižení nebo znevýhodnění. Ve výjimečných případech je pak připuštěna možnost prodloužení délky středního a vyššího odborného vzdělávání ředitelem školy.

Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo bezplatně užívat při vzdělávání speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou, a to v souladu s § 16 odst. 7.

Děti, žáci a studenti se zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním se budou vzdělávat v "běžných" třídách "běžných" škol s tím, že při jejich vzdělávání bude využíváno takových forem a metod, které jsou přizpůsobeny jejich potřebám.

V případě zřízení jednotlivých tříd, oddělení nebo skupin pro děti, žáky či studenty se zdravotním postižením (viz výše) nebude tento údaj zapisován do školského rejstříku, ale bude se jednat pouze o organizační opatření v rámci "běžné" školy. S ohledem na skutečnost, že je při vzdělávání v těchto třídách založen zvýšený nárok na finanční prostředky poskytované ze státního rozpočtu, je k těmto "organizačním krokům" nutný vždy souhlas krajského úřadu.

Touto právní úpravou je také nově zakotvena možnost zřízení funkce asistenta pedagoga. Tato funkce může být zřízena se souhlasem krajského úřadu ředitelem mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo

student se speciálními vzdělávacími potřebami. Se zřízením takové pozice počítá i § 2 zákona č. 563/2004 Sb. , o pedagogických pracovnících .

Od 1. ledna 2005 nabyla účinnosti vyhláška o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných č. 72/2005 Sb.).

2. 2. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Nový školský zákon z listopadu 2004 ukládá každé škole vypracovat Školní vzdělávací program , který důsledně vychází z Rámcově vzdělávacího programu pro ZV (platí i pro příslušné ročníky víceletých gymnázií) . Byl schválen rovněž v lednu 2005 a zásadně ovlivňuje základní vzdělávání. - jeho kvalitu, podobu i efektivitu. Změny, které přináší , jsou logickým vyústěním potřeb 21. století.

Je to dokument, ve kterém se staví na jednotlivých klíčových dovednostech. Těchto kompetencí pak žáci dosahují zvládnutím činnostně zaměřených očekávaných výstupů. Jsou v něm povinně zařazena i průřezová témata , která podporují činnostní pojetí vzdělávání, orientaci na dovednosti, aplikaci poznatků do praxe a na posilování mezipředmětových vazeb.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání tedy je:

- **zákonem vymezený a MŠMT schvalovaný dokument**, který výčtem očekávaných výstupů a učiva i dalšími pravidly určuje obsahový rámec základního vzdělávání a nezbytné požadavky pro tvorbu školních vzdělávacích programů,
- **závazný pro všechny školy vzdělávající žáky v povinném vzdělávání** (včetně víceletých středních škol), které jej musí respektovat při tvorbě ŠVP ZV,

- **ve svých očekávaných výstupech závazný pro všechny střední školy**, které jsou povinny jej respektovat při stanovování přijímacích požadavků na vstup do středního vzdělávání,
- **veřejný dokument** přístupný pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost,
- **dokumentem s obsahovými a strukturálními návaznostmi** na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a rámcové vzdělávací programy pro střední vzdělávání,
- **otevřeným dokumentem**, který bude průběžně ověřován a na základě zkušeností ze škol a změn ve společnosti v určitých etapách doplňován či korigován.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání není:

- **učební osnovou, nelze podle něj přímo vyučovat** - nutná je konkretizace učebního plánu, rozpracování očekávaných výstupů a učiva do jednotlivých ročníků a předmětů a další kroky, které jsou v kompetenci školy; svou funkcí se Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání nejvíce přibližuje současnému Standardu základního vzdělávání, i když jeho obsah je širší a v mnohém jiný,
- **metodickým návodem**, jak dosahovat očekávaných výsledků vzdělávání - formy i metody výuky volí škola.

3. Analýza současného stavu na KGM

Po svém nástupu na praxi jsem byla pověřena zpracováním části školního vzdělávacího programu, který se zabývá vzděláváním žáků se specifickými potřebami. Vycházela jsem tedy nejprve z analýzy současného stavu na KGM, která zde byla provedena..

Veřejnost byla informována o možnosti přijetí žáků s SPU na Klasické gymnázium Modřany: Ke studiu byli přijímáni žáci na základě zprávy z pedagogicko psychologické poradny a na doporučení psychologa gymnázia. Obsahem přijímacího řízení bylo psychologické vyšetření (test TSI Amthauer nebo PDW s výsledkem v pásmu nadprůměru) a osobnostní test (EOD) s doporučením psychologa.

Výuka byla po celou dobu studia realizována ve všech výchovně vzdělávacích předmětech v rozsahu daném učebním plánem osmiletého studijního cyklu (MŠMT ČR č. j. 20595/49-22 ze dne 5. 5. 1999).

Žáci byli zařazeni na nižším stupni gymnázia do specializované třídy, která byla naplněna do maximálního počtu 14 žáků. Disponibilní hodiny byly využity k posílení českého a cizího jazyka. Žáci navštěvovali v odpoledních hodinách i hodiny reedukace u smluvního speciálního pedagoga.

Struktura vyučovacích předmětů a počet vyučovacích hodin se řídí Generalizovaným učebním plánem gymnázia s osmiletým studijním cyklem (schválený MŠMT ČR dne 14. 11. 1995 č. j. 25048/95-21-23 s platností od 1. 9. 1996) Ve vyšších ročnících byly disponibilní hodiny využity pro volitelné předměty. K integraci byli zařazeni studenti po čtyřech letech (nižší gymnázium).

Všichni měli být po celou dobu studia sledováni psychologem gymnázia, který měl být i odborným garantem celého projektu (sledovat výsledky žáků, spolupracovat s rodiči, učiteli, metodicky vést, podílet se na vypracování IVP a jejich vyhodnocování). Všichni učitelé byli vyškoleni pro práci se žáky s SPU a umí velmi dobře zpracovat IVP (po formální stránce mu nelze nic vytknout).

Byla jsem však velmi překvapena výsledky pololetní klasifikace a rozhovory s žáky jednotlivých tříd, kteří si stěžovali na mnoho předmětů, ve kterých mají potíže a neví si s nimi rady.

Individuální a skupinové rozhovory i moje cílená hospitační činnost ukázala, že učitelé byli vyškoleni, ale v praxi poznatky neuplatňují a neustále se orientují na znalosti, fakta a výkon. Individuální přístup k žákům uplatňují pouze formálně nebo vůbec (možná při konzultačních hodinách, pokud žák sám projeví zájem). Výuka je vedena pouze frontálně, velké množství učiva mají žáci za domácí úkol nastudovat doma. Rodiče i žáci se často potýkají s neúspěchem a přeceňují nadání a intelekt bez ohledu na specifickou poruchu učení. I u nadaného žáka ovlivňují SPU celou osobnost dítěte. Promítají se do jeho života, porucha se pro něj stává břemenem. SPU mohou být překážkou v osvojování vědomostí, žák je negativně hodnocen, ztrácí motivaci k učení a k dalšímu vzdělávání vůbec.

Abych mohla začít pracovat na novém dokumentu, pokusila jsem se (na základě analýzy stavu) sepsat klady a zápory v práci gymnázia se žáky s SPU a vycházet při tvorbě právě z nich.

Klady:

- 1) vyškolení učitelé, kteří umí velmi dobře zpracovat IVP pro jednotlivé žáky
- 2) možnost práce ve specializovaných třídách – skupinách
- 3) menší počet žáků i v ostatních třídách
- 4) zaměření – profilace gymnázia na výuku žáků se speciálními potřebami (tak jak je stanoví zákon)
- 5) žádné gymnázium se v Praze takto zatím neprofilovalo
- 6) Školní poradenské centrum (speciální pedagog, psycholog, výchovný poradce i metodik prevence)
- 7) spolupráce s poradnami i základními školami pro děti s poruchami (Integrál, Domino, Ohradní)
- 8) počítačové učebny, studovna, knihovna, odpočinkové zóny
- 9) vstřícné vedení školy, které změny podporuje všemi dostupnými a možnými prostředky

Zápory:

- 1) nevhodně volené formy a metody práce (výuka není efektivní, vyučování není aktivní, převažuje frontální výklad)
- 2) nevhodné hodnocení práce jednotlivých žáků (důraz kladen na výkon, znalosti, fakta a čas)
- 3) chybí orientace na samotného žáka
- 4) chybí pedagog (výchovný poradce), který by měl zkušenosti s prací se žáky se speciálními potřebami a dovedl ukázat vhodné formy a metody práce v praktickém vyučovacím procesu
- 5) psycholog ani speciální pedagog nemají zkušenosti z práce ve škole – třídě se žáky s SPU
- 6) IVP nejsou v praxi zcela dodržovány (budí dojem formálnosti)

4. Školní vzdělávací program KGM

- část, která se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vzděláváním žáků nadaných

Do dvou let je třeba i na této škole vytvořit vlastní vzdělávací program. Na jeho tvorbě by se měl podílet spolu s vedením i celý pedagogický sbor a Školní poradenské centrum (dále jen ŠPC). Vzhledem k tomu, že je gymnázium s tvorbou vlastního školního vzdělávacího programu na začátku, rozhodly jsme se připravit práci ŠPC a navázat přípravou výuky v ročnících, které ve školním roce 2005/2006 přichází na KGM nově (tedy prima a tercie) s ohledem na specializované třídy – skupiny pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Při hlubším studiu cílů RVP ZV a zamýšlení se nad prací ŠPC jsme však došli k závěru, že každý žák je svým způsobem něčím výjimečný, něčím handikepovaný a v něčem nadaný a že je tedy třeba posílit u všech žáků i učitelů složky „**výchovy pro život**“, do které se promítají obecné zásady, formy a metody efektivního a aktivního učení.

Tento **školní vzdělávací program** (část, která se zabývá výchovou a vzděláváním žáků se speciálními potřebami) byl nazván:

„Každý potřebuje někdy pomoc aneb společně to dokážeme“.

Na základě dlouholetých pedagogických zkušeností magistry Charvátové, která celý projekt vedla jsme dospěly k názoru, že žák s SPU může na víceletém gymnáziu podávat mimořádné výsledky, ale potýká se i s velikými problémy. Ty vznikají především v kontaktech se sociálním prostředím. Nedostatečná sociální přizpůsobivost, neadekvátně utvářené sebepojetí, špatné sebehodnocení, to vše může vyústit až k osobnostnímu konfliktu (klást na dítě vyšší požadavky než je schopno splnit, je velmi nebezpečné).

Problémem může být i rozpor mezi výkonem (selhávání při zkouškách) a reálnými předpoklady. V této situaci považuji za žádoucí pracovat se žáky se speciálními

vzdělávacími potřebami po celou dobu studia , uplatňovat důsledně specifické přístupy ve všech fázích vyučovacího procesu – při osvojování učiva, zjišťování vědomostí a dovedností i jejich hodnocení. Chceme vytvořit prostředí , ve kterém platí **tyto zásady**:

- ⇒ Se všemi se ve škole počítá , protože ten umí to a ten zase tohle
- ⇒ Všichni jsou pro svoji práci ve škole motivováni (učitelé i žáci)
- ⇒ Všichni mohou být úspěšní

4. 1 Podmínky vzdělávání

Pro úspěšné vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami i žáků nadaných je potřeba :

- uzpůsobit přijímací řízení
- vypracovat i alternativní učební plán pro tyto žáky (možnost volby podle studijních výsledků a doporučení odborníků)
- podporovat a rozšiřovat činnost Školního poradenského centra
- nadále budovat velmi vstřícné a tolerantní klima školy (jak ze strany žáků, tak i učitelů)
- zabezpečit další vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti práce se žáky nadanými a se speciálními vzdělávacími potřebami (specifické poruchy učení, zdravotní a sociální znevýhodnění, cizinci)
- vést žáky k sebehodnocení (práce s portfoliem)
- uplatňovat důsledně diferenciaci při vzdělávání (úkoly na různé úrovni)
- umožnit vzdělávání v menších skupinách
- umožnit používání potřebných a vhodných pomůcek a učebních materiálů
- podpořit a rozvíjet nadání a talent žáků vhodnou nabídkou volitelných předmětů
- spolupracovat s učiteli, rodiči i žáky na tvorbě, realizaci i vyhodnocení IVP
- zpracovat kriteria hodnocení výsledků těchto žáků
- spolupracovat se všemi, kteří se podílí na výchově, vzdělávání a péči

4. 2. Přijímací řízení

Ke specializovanému studiu na KGM jsou přijímáni uchazeči, kteří podají v řádném termínu přihlášku, doloží vysvědčení v požadovaném ročníku a předloží platnou zprávu z vyšetření PPP, pedagogického centra nebo psychologa (splňují podmínky pro zařazení mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) a projdou řádným přijímacím řízením.

4. 3. Školní poradenské centrum

Ve školním poradenském centru, které se zabývá **činností preventivní** (primární, podpůrnou i zájmovou), **poradenskou** (orientovanou na studenty, učitele a rodiče) a **nepřímou** (spolupráce, nástěnky, propagace atd.) pracuje speciální pedagog, psycholog, metodik prevence patologických jevů a výchovný poradce.

Speciální pedagog (částečný úvazek 12 hodin) má na starosti :

- Reedukaci,
- spolupráci s učiteli na vypracování IVP,
- spolupráci s rodiči (domácí příprava a reedukace),
- spolupráci s ostatními členy ŠPC,
- kontrolní vyšetřování a spolupráce s PPP,
- přípravu a průběh přijímacího řízení a maturitních zkoušek (písemných i ústních),
- přípravu akce Dny otevřených dveří,
- vedení dokumentace o své práci (složka žáka).

Psycholog (pracuje pro KGM na objednávku, pokud je třeba) a podílí se na:

- vyšetření,
- přípravě a průběhu přijímacího řízení,

- spolupráci s rodiči, učiteli a ostatními členy ŠPC,
- krizové intervenci,
- zabezpečení a přípravě některých částí jednotlivých průřezových témat,
- výjezdu - Co nás čeká na KGM aneb příprava na studium(příprava a realizace,
- výjezdu – Šroťák aneb příprava na maturitu(příprava a realizace),
- letní kemp – chata Koruna (sportovně jazykový tábor nejen pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami).

Metodik prevence patologických jevů (učitel, který má snížený úvazek pro práci) zpracovává:

- minimální program prevence patologických jevů,
- zápisy z výchovných komisí, které se zabývají patologickými jevy u žáků KGM,
- návrhy na akce k této problematice,
- žádosti o dotace a granty,
- návrhy na další školení a vzdělávání učitelů,
- spolupráci se všemi partnery v oblasti prevence.

Výchovný poradce je zároveň i vedoucím ŠPC. Má na starosti výchovně vzdělávací proces na KGM a zodpovídá za :

- práci ŠPC (preventivní, poradenskou i nepřímou),
- koordinaci všech akcí, které pořádá ŠPC,
- spolupráci všech učitelů na tvorbě, realizaci a kontrole IVP,
- spolupráci všech učitelů na tvorbě , realizaci a kontrole ŠVP v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ,
- spolupráci s rodiči, vedením i samotnými žáky(zápisy a dokumentace jednání),
- výjezdu - Co nás čeká na KGM aneb příprava na studium,
- výjezdu – „Šroťák aneb příprava na maturitu“ ,
- realizaci podpůrných programů (pomoz mi, abych to dokázal),

- letní kemp – chata Koruna (sportovně jazykový tábor nejen pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami),
- podzimní zasedání studentského parlamentu(příprava a realizace),
- další vzdělávání dospělých,
- přijímací řízení a maturitní zkoušky(příprava a realizace).

Průběžné úkoly Školního poradenského centra:

1. spolupráce s třídními učiteli na včasném podchycení problémových žáků
2. průběžná spolupráce s PPP
3. průběžné doplňování evidence žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
4. pravidelné schůzky s vedením školy
5. konzultace výchovných a výukových problémů(žáci, rodiče i učitelé)
6. podíl na zpracování IVP , kompletace podkladů pro výkaznictví
7. koordinace práce učitelů na úseku Výchovy pro život

Školní poradenské centrum a jeho akce - slouží především žákům (rodičům i učitelům) naší školy, kteří mají chuť trávit čas smysluplně. Program v CENTRU bude realizován nejprve **jednou týdně od 14 – do 18 hodin**. Bude ještě **rozdělen na dva bloky** :

○ **14-16 hodin** - bude možné Centrum navštívit , pokud si žák potřebuje doplnit vědomosti, najít potřebné informace k tématu, o který se zajímá , vypracovat referát . Program bude zaměřen i na to, jak zlepšit výsledky své školní práce, co udělat proto:

- abychom byli úspěšní,
- aby se nám ve škole co nejvíce dařilo,
- aby se nám ve škole líbilo,
- abychom nebrali školu jen jako nutné zlo,
- abychom měli kamarády a našli i svoji cestu životem.

- **16-18 hodin** - program (tvůrčí dílny zaměřené na zájmy účastníků). Pokud se program **osvědčí**, bude postupně **rozšířen**

4.4. Průběh studia

Studium bude i nadále probíhat ve dvou fázích . Na nižším gymnáziu budou zřizovány specializované třídy nebo skupiny. Bude tak možné lépe zabezpečit úspěšnost žáka , pomalejší tempo osvojování vědomostí, kompenzaci a korekci SPU, vhodné hodnocení i cílené použití disponibilních hodin . Vzhledem k tomu, že RVP ZV počítá z ověřováním jednotlivých kompetencí až na konci 9. ročníku, navrhuji, aby i na KGM bylo hodnocení rozděleno do dvou etap. V průběhu primy a sekundy hodnotit žáky spolu se známkou i komplexním slovním hodnocením , ze kterého by jasně (pro žáka i rodiče) vyplynulo, co již bylo zvládnuto, co zvládnuto ještě není a co je třeba ještě docvičit. Až na konci sekundy by žák obdržel klasické hodnocení pouze známkami (návaznost na jiné školy). V dalších dvou letech by se postup opakoval (tercie a kvarta) a na závěr základního vzdělání by opět byl žák hodnocen pouze známkami (opět návaznost na ostatní školy). Pokud by žák v průběhu studia na nižším gymnáziu přecházel na jiný typ školy, mělo by mu slovní hodnocení usnadnit cestu (známky na gymnáziu bývají totiž horší než na ZŠ, kde dítě nemá obvykle takovou konkurenci).

Na konci kvarty by student musel odevzdat a obhájit ročníkovou práci, aby dokázal, že je schopen postoupit na vyšší gymnázium.

4. 5. Hodnocení prospěchu žáka

Cílem hodnocení výsledků práce je poskytnout žákům samotným a jejich zákonným zástupcům zpětnou vazbu, prostřednictvím které získají informace o tom, jak dítě ve škole prospívá, co již zvládá, co se naučilo, v čem se zlepšilo a v čem ještě chybuje. Žák by měl prostřednictvím hodnocení dostat konkrétní návod, jak postupovat, aby nedostatky ve své práci odstranil. Vzhledem k tomu by měla být postupně oslabena vnější motivace učení (učení pro známky) a nahrazena motivací vnitřní (chci se to učit, budu to

potřebovat v životě), kterou velmi podporuje vlastní sebehodnocení a ke kterému musí být žák důsledně veden.

Zásady hodnocení :

1. známka z vyučovacího předmětu nezahrnuje chování
2. klasifikujeme jen probrané a procvičené učivo na základě daných kritérií
3. pracujeme s chybou, žák má právo chybovat. Chyba je příležitost naučit se to lépe
4. vedeme žáky k podílu na svém hodnocení – práce s portfoliem
5. při klasifikaci používá učitel pět klasifikačních stupňů a zároveň ve slovním hodnocení známku vysvětlí
6. hodnocení má být vyvážené – vědomosti, dovednosti, postoje, postup při řešení problému, práce s informacemi, úroveň komunikace, příprava na vyučování, splnění termínovaných úkolů, přístup k předmětu a tvořivost žáka
7. hodnocení by mělo vést k posouzení pokroku jednotlivých žáků bez srovnávání s ostatními

PORTFOLIO je vlastně **uspořádaný soubor prací žáka** za určitou dobu výuky (poskytuje rozmanité informace o průběhu i výsledcích učení žáka). Žák dokládá svoji práci ve škole i doma. Na tvorbě portfolia je velmi cenné, že dokumentuje, reprezentuje a aktivizuje jeho činnost. Dovoluje mu spolurozhodovat, vybírat a zodpovídat za svou práci. Umožňuje mu podílet se na svém hodnocení a zachycuje i jedinečnost jeho osobnosti.

Reflexi své práce vidí děti okamžitě po předložení svého portfolia. Samy hovoří o tom, jak práce probíhala, čím přispěli, jak řešili problémy, proč co udělaly a proč v dané chvíli a ne jindy, a také si uvědomují, co příště udělat jinak, co zlepšit.

Někdy je obhajoba volné vyjádření, někdy posouzení na škále, někdy ústní, někdy grafické, někdy písemné, aby se třeba dalo dát do portfolia. Na učitele to však klade nemalý požadavek dobrého časového plánování, aby tak významná část učení nebyla vynechávána „z nedostatku času“.

K hodnocení a sebehodnocení žáka přispívají i tematické plány s termínovanými úkoly, které děti dostávají předem na celý měsíc. Zde je informace jak pro ně, tak i pro rodiče, co bude obsahem jejich práce ve škole. Současně se dítě samo vyjadřuje k tomu, jak vidí své zvládnutí látky. Vyučující hodnotí práci ze svého pohledu.

Žák je systematicky veden k využívání a potřebě sebehodnocení tak, aby zvládl:

- Komunikovat, formulovat své myšlenky, obhajovat svůj názor
- Stanovit si reálné cíle, naplánovat metody, jak jich dosáhnout a zhodnotit kvalitu své práce
- Naslouchat a přijmout názory druhých (uvědomit si klady a zápory své práce)
- Ohodnotit svůj výkon a schopnost učit se (objektivně posoudit své schopnosti a znalosti)

Sebehodnocení umožňuje všem **žákům** zažít pocit úspěchu a má obrovský význam pro jeho další rozvoj. Naučí se rozvíjet dovednosti, které jsou velmi užitečné pro život. Umožňuje mu:

- Poznat své slabé a silné stránky
- Hodnotit svůj postup učení a jeho výsledky
- Plánovat proces učení
- Aktivně se účastnit procesu hodnocení, být odpovědný za své učení

Velký význam má sebehodnocení žáků i **pro rodiče**, kteří daleko lépe vidí vývoj svého dítěte.

Učiteli umožňuje:

- Analyzovat a zkvalitňovat výuku (zpětná vazba)
- Plánovat výuku tak, aby odpovídala individuálním potřebám žáka
- Nastavit realistické cíle
- Komunikovat velmi otevřeně se žáky i jejich rodiči
- Utvořit si celkový pohled na dítě a jeho znalosti, vědomosti, dovednosti i postoje

4. 6. Učební plán

Učební plán vychází z povinné časové dotace pro jednotlivé oblasti, a z disponibilních hodin, které jsou rozděleny na hodiny vázané a volné. Hodiny vázané musí být využity na nabídku dalšího cizího jazyka a povinně volitelných předmětů. Vzhledem k tomu, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají velmi často problémy v českém jazyce a jazyce anglickém, je vhodné pokud o to mají zájem disponibilní hodiny určené pro výuku druhého cizího jazyka využít pro posílení jazyka anglického a českého a zařadit druhý cizí jazyk až na vyšším gymnáziu, když jsou již upevněny znalosti a vědomosti angličtiny a češtiny a žák je již integrován do běžné třídy. Má možnost volit od tercie i dva volitelné předměty a tím profilovat svoje zájmy a nadání.

Disponibilní hodiny volné jsou využity k posílení informatiky, protože je pro tyto děti při vzdělávání nesmírně důležitá (zápisy, práce na PC, referáty, výukové programy, programy na reedukaci, písemná maturitní zkouška), k posílení jazyka českého a anglického v primě a sekundě, na reedukaci SPU nebo doučování českého jazyka pro cizince. V neposlední řadě jsou hodiny věnovány i projektům a praktickým činnostem(pokusy, laboratorní práce a projekty).

V tercii a kvartě mohou žáci vybírat z nabídky povinně volitelných předmětů podle svého zájmu . Každý žák musí zvolit dva předměty z této nabídky:

- Konverzace v angličtině
- Druhý cizí jazyk(němčina, francouzština, španělština , ruština a italština)
- Cvičení z matematiky

- Cvičení z českého jazyka
- Mediální výchova(součástí je i školní časopis)
- Cvičení z přírodopisu, chemie a fyziky
- Informatika
- Výtvarná výchova
- Hudební výchova(sbor)
- Sportovní hry
- Cvičení z dějepisu a zeměpisu
- Dramatická výchova

Oblasti vzdělávání v RVP ZV dovolují vyučovat po předmětech, předměty integrovat i vytvářet nové předměty. V učebním plánu je naznačeno spojení některých předmětů i jejich časová dotace. V našem učebním plánu přibude předmět nový, který bude dotován z disponibilní hodinové dotace volné, nazvaný „výchova pro život“.

Výchova pro život je předmět, ve kterém budou realizována průřezová témata , docvičování učiva, které žákům dělá problémy (individuální formou pomocí výukových programů na PC) a reedukace a korekce zdravotního postižení jednotlivců. V práci s dětmi bude používána zážitková pedagogika s prvky dramatické výchovy. V rámci těchto bloků bude realizován zčásti i minimální preventivní program a práce se studentským parlamentem. Probíhá jako výchova globální, založena na prožitku a dramatické výchově. Má za úkol posilovat individualitu i vzájemnou spolupráci, propojovat vzdělávací obory , rozvíjet klíčové kompetence a formovat postoje žáků. Na výuce tohoto předmětu se podílí pracovník Školního poradenského centra, třídní učitel a učitel odborník (OV, Čj, Bi, Z, apod.). Součástí tohoto předmětu jsou i akce a projekty, které by měli vést ke zlepšení vztahů mezi žáky, učiteli i celého klimatu naší školy⁶.

⁶ Na gymnáziích ještě přibývá předmět člověk a svět práce, výchova ke zdraví a volba povolání. Je třeba ještě zvážit, zda vytvořit jeden integrovaný předmět, popřípadě jak vyřešit možnost zvolit jiný typ vzdělávání po ukončení základního vzdělávání, aby víceleté gymnázium obstálo v konkurenci a neztratilo svůj smysl.

5. Pravidla pro vyučování

Kam směřuje Klasické gymnázium a čeho chce dosáhnout...

5. 1 Klima školy

SPOLUPRÁCE

Tradiční školní prostředí znemožňuje (potlačováním některých přirozených hodnot mezilidského soužití - potřeby navzájem si pomáhat, spolupracovat, mluvit s ostatními o společných věcech, tresty za napovídání a opisování apod) realizovat jeden ze základních vzdělávacích cílů: dosažení sociálních kompetencí ve smyslu aktivního zapojení dítěte ve skupině, přijímání pracovních rolí, ohleduplnosti a úcty při jednání s druhými lidmi, efektivní spolupráce při řešení zadaného úkolu. Dovednost spolupráce se ovšem žáci nenaučí frontální výukou ani při samostatné práci, na kterou je zaměřeno tradiční vyučování. Úkoly musí být takového rázu, aby je žáci ve skupině mohli vyřešit jedine rozdělením práce a skutečnou spoluprací.

PODNĚTNÉ PROSTŘEDÍ

Ačkoli mnoha pojmům a myšlenkám porozumíme spíše vizuálně než verbálně, při školní výuce se uplatňují nejčastěji slovní metody. Učební pomůcky přinášejí změnu, upoutávají pozornost, jsou snáze zapamatovatelné. Čím více smyslů je do učení zapojeno, tím větší je pravděpodobnost efektivity vzdělávání. Úlohou učitele je obohacovat prostředí třídy tak, aby žáky povzbuzovalo, vybízelo k otázkám i praktickým experimentům, aby umožňovalo rozvíjet vlastní zájmy, nadání a dovednosti. Názor, že nic zbytečného nemá žáky rozptylovat, překonala moderní pedagogika a psychologie důrazem na podmínky pro co největší množství zážitků a

zkušeností. Učební prostředí žáků má být upraveno tak, aby se maximálně přiblížilo bohatosti skutečného světa.

Cíl :

Učitelé vytvářejí vzdělávací prostředí, v jehož centru je žák a ve kterém jsou žáci uznáváni jako individuality.

- Povzbuzují žáky, aby vyjadřovali a dokazovali své myšlenky a názory.
- Vytvářejí příležitosti, ve kterých si žáci mohou vyzkoušet nové nápady, myšlenky a dovednosti.
- Podněcují interakci mezi žáky i učiteli v atmosféře důvěry, tolerance a vzájemného respektování.
- Vyměňují si se žáky názory a ukazují, jak správně argumentovat
- Povzbuzují k rozmanitým výkladům mluvených i psaných textů a rozhovorů.
- Vytvářejí učební prostředí, ve kterém se může zapojit každý.

5. 2. Plánování výuky a výuka

SMYSLUPLNOST

Vyučovat neznamená jen cosi žákům vykládat . Žáci se předeepsanému učivu nenaučí, když si zapamatují, co slyšeli. **Cílem vzdělávání** není samoúčelné memorování informací, ale **osvojování si znalostí a dovedností** až na úroveň jejich **použití ve skutečném životě**. To, co se dítě učí, musí mít pro něj osobní význam, oporu v životní zkušenosti a možnost praktické aplikace. Žáci potřebují o učivu aktivně přemýšlet a diskutovat, uplatňovat nové poznatky. Tím, že získané informace opakovaně používají, snadno si je osvojují a proměňují na vědomosti.

RESPEKT K UČEBNÍMU TYPU ŽÁKA

Totéž učivo může být zprostředkováno stejně tak v **podání velmi obtížném jako velmi jednoduchém**. Někdo si zapamatuje lépe věci viděné, jiný se učí spíše poslechem, další potřebuje praktickou ukázkou. Čím více způsobů vysvětlení a čím více smyslových kanálů do výuky zapojíme, tím důkladněji jsou poznatky ukládány do paměti, tím mnohotvárnější je zakotvení vědomostí a porozumění látce. Tato skutečnost klade vysoké nároky na inventář metod, které učitel používá, tak aby zachovával vyvážený poměr mezi vysvětlováním pomocí mluveného slova, pozorování, experimentu, hmatem, dotekem, nebo naopak ryze intelektuální cestou vzorců a definic. Vysvětlování prostřednictvím různých smyslových kanálů umožňuje sladit strukturu myšlení učitele a žáka a vede ke vzájemně srozumitelné komunikaci.

DOKONALÉ ZVLÁDNUTÍ UČIVA

Je samozřejmé, že každé dítě zvládne dokonale různé množství látky. Není pravda, že se ve škole mají všichni učit totéž. Vyučování směřuje k dosažení osobního maxima každého žáka a cenné je, pokud děti pracují s plným nasazením, jsou vytrvalé, iniciativní a tvořivé. Škola by měla poskytnout ucelené vzdělání dětem s různou úrovní nadání v různých oblastech, aniž by byly za menší objem vědomostí jakkoli postihovány. Tradičním známkováním pouze poměrujeme, jak se výkon dítěte odlišuje od požadovaného zvládnutí nebo od průměru třídy. Místo abychom žáky dovedli k dokonalému osvojení učiva.

PŘIMĚŘENÝ ČAS

Je celkem zbytečné (nebo zbytečně namáhavé) učit dítě něco, k čemu ještě nedorostlo nebo co nenavazuje na jeho přirozené zájmy. Také osobní tempo dítěte je v zásadě vrozenou charakteristikou a nedá se na něm moc změnit. Dítě lze vybičovat při diktátech a časově limitovaných písémkách, tato situace však představuje pro žáka značný stres. Ve škole chybí čas věnovat se rozmanitostem dětských osobností.

Frontální výuka, při které se všichni učí najednou, totéž a stejně, vyžaduje tempo, které se řídí podle průměru, a tak poškozuje žáky rychlejší i ty pomalejší.

Cíl :

Učitelé plánují svou výuku tak, aby podněcovala aktivní a efektivní učení.

- Využívají v hodinách kooperativních strategií a metod učení.
- Sledují odezvu u žáků a podle ní přizpůsobují výuku.
- Využívají řady výukových postupů, aby získali zájem žáků, podněcovali zaujímání alternativních pohledů a dosahovali výukových cílů.
- Využívají řady zdrojů k plánování učebních aktivit, kterými se výuka rozšiřuje za hranice třídy a podněcuje zvědavost a trvalé zkoumání.

Učitelé používají při vyučování promyšlených otázek, aby podněcovali myšlení vyššího řádu a vedli žáky k vyjádření vlastního názoru.

- Používají otevřených otázek mířících k myšlení vyššího řádu, aby povzbudili žáky k vyjadřování rozmanitých myšlenek, mínění a reakcí.
- Poskytují dostatečnou prodlevu před odpovědí a dávají možnost dokončovat odpověď bez učitelova zásahu.
- Vytvářejí klima, ve kterém žáci formulují a kladou otevřené otázky vyššího řádu.
- Spolu se žáky se zapojují do aktivního naslouchání jeden druhému.

5. 3. Hodnocení

OKAMŽITÁ ZPĚTNÁ VAZBA

Chyby přirozeně patří ke každé lidské činnosti, učení nevyjímaje. Hodnocení ve škole by proto mělo být chápáno zejména jako pomoc, prostředek k vlastnímu sebepoznání a zlepšení dítěte. Žák musí mít neustálou zpětnou vazbu, zda jeho výkon stoupá či klesá a nakolik odpovídá jeho individuálním možnostem, a to ve chvíli, kdy může svoji práci ještě zlepšit. Vlastním smyslem hodnocení učitele je potom přinášet žákům a rodičům co nejvíce srozumitelných informací o průběžných výkonech žáka. Žáci se však vůči hodnocení nesmí cítit bezmocní a vystrašení.

Cíl :

Učitelé připravují a vedou záznamy o práci žáků. Používají postupy, které jsou autentické (přímo spojené s konkrétní prací žáka), konstruktivní, spravedlivé a jasné.

- Hodnotí jak procesy učení, tak jeho výsledky.
- Používají mnoho různých metod, aby hodnotili pochopení, přístup a postoje, dovednosti i znalosti.
- Povzbuzují žáky, aby prováděli sebehodnocení a vzájemné hodnocení.
- Svou výuku upravují podle výsledků průběžného pozorování a hodnocení.
- Stále pečují o to, aby žáci znali předem kritéria vyhodnocení práce a aby se účastnili na jejich vytváření.
- Vedou žáky k tvorbě portfolia a pracují s ním

5. 4. Osobnostní a profesní kvality

Cíl :

Učitelé se i nadále vzdělávají a pracují i na svém sebehodnocení

- Používají zpětnou vazbu od žáků k tomu, aby upravili své výukové postupy a zlepšili vzdělávací klima třídy.
- Efektivitu svého vyučování sledují pomocí sebehodnocení (svého i žáků)
- Využívají vzájemného hodnocení tak, že pravidelně zvou své kolegy do hodin, aby se pozorovali a konzultovali své hodiny.
- Mají svůj plán osobního profesního rozvoje
- Pracují v týmu, podílejí se o svá pozorování a snaží se najít vždy optimální řešení vzniklých situací .

6. Budoucnost

Změny, které toto víceleté gymnázium čekají nejsou malé. Je třeba přesvědčit učitele, žáky, rodiče i širokou veřejnost, že víme, co tímto projektem chceme dokázat. Kam spějeme a čeho chceme dosáhnout. Je potřeba pracovat systematicky, proces přeměny neuspěchat, komunikovat se všemi, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání. Převzít za svoji práci plnou zodpovědnost, dále se vzdělávat a přemýšlet o nových možnostech, které nám přináší velmi rychle se měnící svět kolem nás. Vychovat a vzdělat mladého člověka – absolventa, který bude schopen obstát v moderní společnosti 21. století a to bez ohledu, jestli je premiantem od narození či mu vyšlapala cestičku k úspěchu pomoc odborníka. Plno kolemjdoucích se tváří skepticky, nevěřičně a s jistou dávkou ironie, ale jde jen o to, jak moc se lidé dokáží nadchnout a své sny ohledně vzdělávání realizovat. Jsem zvědavá, jak si s tímto úkolem poradí v budoucím čase toto modřanské gymnázium.

IV. Závěr

Cílem mé diplomové práce byl rozbor činností školního metodika prevence a vody jeho působení obklopující. Otázkou nadnesenou bylo, zda dokáže tato nově ustanovená funkce na školách efektivně a komplexně rozpoznat a potříti sociálně patologické jevy avšak odpověď zde není černobílá. Tato funkce je jistě příjemným zpestřením ve školním prostředí autority, ale vždy záleží jen na člověku, jak se této úlohy a role zhostí a tak se zde vytváří přímá úměrnost efektivity a zodpovědnosti. Sociálně patologické jevy jsou obrazem dnešní společnosti a tak nehledejme jen jedno východisko. Role školního metodika je silným hybatelem a iniciátorem změn k lepšímu, není však jediným a nejsilnějším zdrojem preventivních opatření a následných řešení. Měl by být instrumentem a vodičem, ne však pánem s bičem. Společnost by si měla uvědomit, jak důležitá je otevřenost sdělování, ale i jak důležitá je důslednost ve výchově. Sám nezmůže nikdo nic. A jelikož sociálně patologické jevy jsou determinovány krizí komunikace, bylo by řešením přestat dělat amentní gesta a začít o problematice erudovaně hovořit. Mít zájem, mít odvahu.

Praktická část byla založena na projektu, jak se o takovou změnu pokusit a dokládá nutnost koordinace a nemalé spolupráce mezi všemi složkami vzniklými k prevenci SPJ. Jak se tento plán bude vyvíjet je v rukou odborníků a vlastně všech zúčastněných a tak teprve budoucnost ukáže, jaký tento druh snažení měl smysl. Pro mě navždy zůstane blankou do světa pedagogických dovedností, do říše všímavé a nevšední politiky učitele a do oblasti této problematiky. Školním metodikem tedy budiž jen lidi se zájmem, protože, jak říká Arthur Schopenhauer:

„Člověk může dělat co chce, ale nemůže chtít aby chtěl.“

Seznam použité literatury:

- MACEK, P. *Adolescence*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463- X.
- BERBERICHOVÁ, Ch., Lang, G. *Každé dítě potřebuje speciální přístup*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-144-4.
- BOGDANOWICZ, M., SWIERKOSZOVÁ, J. *Metoda dobrého startu*. Ostrava: Kasimo, 1998. ISBN 80-902497-0-1.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: UK, 1993. ISBN 80-7066-543-3.
- ČERNÁ, M. A KOL. *Lehká mozková dysfunkce*. Praha: Scriptum UK, 1993. ISBN 80-7066-880-8.
- HRABAL, V. *Pedagogicko – psychologická diagnostika žáka*. Praha: SPN, 1989. ISBN 80-04-22149-1.
- JIRÁSEK, J., MATĚJČEK, Z., ŽLAB, Z. *Poruchy čtení a psaní*. Praha: SPN, 1966.
- KAPROVÁ, Z. *O problémech žáků s poruchami učení a cestách k jejich řešení*. Praha: Tech – market, 2000. ISBN 80-86114-32-5.
- KUCHARSKÁ, A. A KOL. *Specifické poruchy učení a chování*. In: Sborník SPUCH 1994. Praha: IPPP ČR 1994. ISBN 80-90265-0-6.
- LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa: jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: IRIS, 2001. ISBN 80-88778-32-8.
- MATĚJČEK, Z. *Dyslexie – SPU*. Praha: H & H, 1993. ISBN 80-85467-56-9.
- MATĚJČEK, Z. *Vývojové poruchy čtení*. Praha: SPN, 1974.
- MATĚJČEK, Z. *K definici dyslexie*. In: Sborník SPUCH 1996. Praha: IPPP ČR, 1996.
- PETRUSEK, M. *Sociologie*. Praha: SPN, 1997.
- MERTIN, V. *Alternativní pohled na dyslexii*. In: Sborník SPUCH 1999 Praha: IPPP ČR, 1999. ISBN 80-7178-294-7.
- MERTIN, V. *Individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-033-4.
- MICHALKOVÁ, Z. *Specifické poruchy učení na druhém stupni ZŠ a na školách středních*. Praha: Tobíáš, 2001. ISBN 80-7311-000-8.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti* Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0525-0.

- NOVÁK, J. *Diagnostika vývojových poruch učení v českém jazyku*. Příručka. Praha: Psychodiagnostika, s. r. o., 1994.
- POKORNÁ, V. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-228-9.
- POKORNÁ, V. *Teorie, diagnostika a náprava SPU*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-135-5.
- PTÁČEK, R., A KOL. *EEG-Biofeedback-nová možnost v nápravě SPU*. In: Sborník SPUCH 1997-98. ISBN 80-7178-244-0.
- PSYCHOLOGICKÝ SLOVNÍK. Praha: Jiří Budka, 1994. ISBN 80-901549-0-5.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-078-0.
- ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-7169-512-2.
- SBORNÍK SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ A CHOVÁNÍ 1996 Praha: IPPP ČR, 1997. ISBN 80-90265-0-6.
- SBORNÍK SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ A CHOVÁNÍ 1997-8 Praha: IPPP ČR, 1998. ISBN 80-7178-244-0.
- SBORNÍK SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ A CHOVÁNÍ 1999 Praha: IPPP ČR, 1999. ISBN 80-7178-294-7.
- SBORNÍK SPECIFICKÝCH PORUCH UČENÍ A CHOVÁNÍ 2000 Praha: IPPP ČR, 2000. ISBN 80-7178-389-7.
- ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-038-3.
- ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení: SVP čtení, psaní a dalších školních dovedností*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-800-7.
- ŽLAB, Z. *Vývojové poruchy čtení a psaní*. Pokyny pro učitele a rodiče. Praha: UNIS, 1990.
- Rámcový vzdělávací program ZV
Školský zákon 561/2004 Sb. (vyhláška 72 a 73 / 2005)

Periodika:

- HLINKOVÁ, E. Sametové děti. *Pátek Lidových novin*, 2005, č. 44, s. 17.
- DOČKAL, VL. A KOL. *Psychológia nadania* Bratislava:SPN, 1987.
- MERTIN, V. Je dyslektiků stále víc? In: *Moderní vyučování*, 2000, č.2. ISSN

POKORNÁ, V. Osobnost nadaného dítěte s poruchami učení In: *Speciální pedagogika*, 1991, roč.2, č. 3. ISSN 1211-2720.

Elektronické dokumenty:

HUBÁČKOVÁ, J. Objasnění základních pojmů. In *Informační a vzdělávací portál zlínského kraje*. 4. dubna 2005. Dostupné na www:

<<http://www.zkola.cz/zkedu/ZaSkolou/Problemovejevy/SocialnePatologickeJevyAJejichPrevenceObecne/12342.aspx>>

MŠMT. Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže (Čj.: 14514/2000-51) [on- line]. Praha: MŠMT, 2000 [cit. 2004-10-31]. Dostupný z www:

<http://www.msmt.cz/DOMEK/default.asp?ARI=100594&CAI=2944>

Přílohy

Minimální preventivní
program
na
Klasickém gymnáziu Modřany
s.r.o.

Zpracovala: Mgr. Charvátová

Termín realizace: školní rok 2005 - 2006

Obsah programu

1. Úvod
2. Cíl
3. Vlastní program
 - 3.1. Aktivity ve škole v rámci minimálního preventivního programu
 - 3.1.1. Volnočasové aktivity
 - 3.1.2. Pravidelné mimoškolní aktivity
 - 3.1.3. Školní poradenské pracoviště
 - 3.1.4. Tématické besedy a přednášky
 - 3.2. Vzdělání protidrogového koordinátora

1. Úvod

V současné době můžeme konstatovat, že drogová problematika stále narůstá a začíná být celospolečenským problémem. Drogy a jiné sociálně negativní jevy se začíná dotýkat již děti, které navštěvují základní školu. Z našeho pohledu pedagogů je důležité zahájit primární prevenci v době školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice, podaných přiměřeně k věku žáků a na toto téma s nimi hovořit i na neformální úrovni.

V tomto věku patří žáci k nejohroženější skupině. Proto se naše škola rozhodla připravit a realizovat program primární prevence sociálně negativních jevů a zahrnout do něho co nejvíce spolupracujících subjektů, především rodiče.

Minimální preventivní program vychází z materiálu Koncepce prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti rezortu MŠMT ČR na období 1998-2000, MŠMT ČR prosinec 1997.

2. Cíl

Hlavní vychází z cíle stanoveného v Minimálním preventivním programu pro školy a školská zařízení v oblasti zneužívání návykových látek“ Škola bez drog“.

Cílem našeho programu je zahájit ve škole dlouhodobý, komplexní primární program, do kterého bude zahrnuto vše důležité, co je v současné době škole k dispozici a vše, co již bylo s úspěchem vyzkoušeno. Důraz bude položen na informovanost žáků v hodinách občanské výchovy, chemie, biologie, TV apod.. A dále na širokou nabídku volnočasových aktivit podle možností školy.

Cílem je vést žáky k sebevědomí, správnému sebehodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládání stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci léků a jiných návykových látek (ve spolupráci s rodiči).

Cíle protidrogového výchovně vzdělávacího působení uplatňovaného ve škole jsou zaměřeny do dvou základních oblastí:

- A- Výchova ke zdravému životnímu stylu
- B- Zvyšování odolnosti žáků proti negativním jevům ve společnosti

3. Vlastní program

3.1. Aktivita ve škole v rámci minimálního preventivního programu

3.1.1. Volnočasové aktivity

Adaptační kurz

Cíl:

- sblížení studentů I. ročníků před zahájením jejich studia na gymnáziu
- integrace nového třídního kolektivu
- rozbití tradičních skupinek ze ZŠ
- naučit se pomáhat druhým
- seznámit se s třídním profesorem a dalšími vyučujícími
- využití volného času v rámci primární prevence

Mimoškolní činnost

Cíl : zapojení studentů i v době mimo vyučování formou zájmové činnosti

Klub mladých diváků – nabídka akcí

Evropský klub – nabídka akcí

Sportovní klub – nabídka akcí

3.1.2. Pravidelné školní aktivity

A / v rámci výuky

- všichni vyučující se věnují této problematice v rámci svých předmětů
- všichni třídní - v rámci třídních hodin
- legislativa školy (školní i klasifikační řád)

B/ akce školy (jednorázové -charitativní)

- Srdíčkový den - prodej v rámci školy na podporu nemocných AIDS
- Projekt Šance – mimo budovu školy na podporu dětí ulice

3.1.3. Školní poradenské centrum

Samostatná poradenská místnost

Využití uzavřené místnosti výchovného poradce k rozhovorům se studenty, rodiči, ostatními vyučujícími.

Školní psycholog , speciální pedagog a výchovný poradce a metodik prevence

Nabídka pomoci a spolupráce v oblasti:

1. poradenství studijní problémy (reedukace,doučování)
osobní
rodinné
výchovné
závislosti a ostatní patologické jevy (krádeže,šikana atd.)
2. psychologická vyšetření dle potřeby
osobnostní testy
IQ
profi-testy
sociometrická měření
3. následné napojení na další odborníky
psychology

psychiatry
sociální pracovníky

Konzultační hodiny pro rodiče, pedagogické pracovníky i studenty – zveřejněny na dveřích poradenského centra a na webových stránkách školy

Schránka důvěry a nástěnky

Schránka důvěry - umístěna na hlavní chodbě v prvním patře
nástěnka výchovného poradce. – vedle ŠPC
nástěnka metodika prevence -

3.1.4. Tématické besedy a přednášky

- přednáška pro studenty - SEXMISE – Dr. Radim Uzel
- přednáška kožní lékařky – ke Dni melanomu
- přednáška o AIDS – Den proti AIDS
- přednáška k sexuální výchově
- Světový den bez tabáku
- přednášky policie (bezpečnost v dopravě)
- přednáška por. Holuba - obrana proti násilí

3.2. Vzdělání protidrogového koordinátora

Seznam nízkoprahových a ambulantních zařízení poskytujících sekundární a terciální

prevenci v oblasti závislostí:

Středisko pro mládež a rodinnou terapii

Apolinářská 4A, Praha 2

telefon **224 911 364**

dr. Vodňanská

pozn.: placené služby

detox

klienti od 6 let

Prev – centrum

Na Folimance 13 a 15, Praha 2

telefon **222 561 821**

dr. Skalík

pozn.: zejména klienti ve věku 6.-9. třídy ZŠ až SŠ

vzdělávání v oblasti primární prevence

[www. prevcentrum.cz](http://www.prevcentrum.cz)

Rodinná poradna pro problémové uživatele drog

Vratislavova 11, Praha 2

telefon **224 235 597**

MUDr. Frouzová

pozn.: děti od 14 let

placené služby

ESET

Hektorova 805, Praha 4

telefon **279 227 718**

pozn.: rodinná terapie

skupina pro rodiče

letní psychoterapeutické pobyty rodičů s dětmi

klienti spíše od 15 let

Středisko výchovně-léčebné péče Triangl

Thomayerova nemocnice, Praha 4

telefon **261 084 011**

pozn.: klienti od 6 do 15 let

vzdělávání pedagogů, informační servis

„Každý potřebuje někdy pomoc aneb spolu to dokážeme“

Na **Klasickém gymnáziu Modřany** pracuje i v tomto školním roce **Školní poradenské centrum** (ŠPC), které slouží žákům naší školy, jejich rodičům i pedagogickým pracovníkům.

Program ŠPC je zaměřen na to, jak zlepšit výsledky školní práce abychom ,porozuměli sami sobě, co udělat proto :

- abychom byli úspěšní
- aby se nám vše dařilo
- aby se nám ve škole líbilo
- abychom nebrali školu jen jako nutné zlo
- abychom měli kamarády a našli tu svoji cestu životem

Program ŠPC :

1. **Integrační program školy je postaven na odborné zdatnosti všech vyučujících, na spolupráci s výchovným poradcem, psychologem školy, speciálním pedagogem a rodiči..**

Posilujeme osobnostní rozvoj dítěte, odstraňujeme(zejména formou cílených programů) handicapy žáků se speciálními vzdělávacími potřebami(specifické poruchy učení,u cizinců neznalost jazyka,kulturní a sociální znevýhodnění atd.).

Mimo to **se všichni učíme respektování individuálních potřeb** dětí, vzájemné **toleranci a schopnosti spolupracovat**. S integrací souvisí boření bariér a umožnění optimálního rozvoje dítěte v souvislosti s jeho osobním maximem, které současně odstraňuje jeho individuální znevýhodnění.

2. **Chceme vytvořit prostředí , ve kterém platí tato zásady :**

- Se všemi se ve škole počítá , protože ten umí to a ten zase tohle
- Všichni jsou pro svoji práci ve škole motivováni (učitelé i žáci)
- Všichni mohou být úspěšní

Každé úterý odpoledne bude **Školní poradenské centrum připravovat program** na míru studentům i učitelům podle jejich přání a zájmu.Program jednotlivých dílen – akcí bude zveřejněn vždy na příslušný měsíc na webových stránkách i na informační nástěnce ŠPC.

Je možné ŠPC navštívit, i pokud si žák potřebuje doplnit vědomosti,najít potřebné informace k tématu, o který se zajímá , vypracovat referát,navštívit knihovnu .

3. **Akce :** ŠPC pořádá i **akce o prázdninách či volném čase** , pro ty,kteří chtějí **strávit a prožít svůj čas smyslně** (nabídka opět na webu nebo na nástěnkách)

Potřebujete se poradit, chcete poznat sami sebe a vyznat se sami v sobě, **nechcete být sami ? Pak neváhejte a přijďte. Dveře jsou k nám stále otevřené.Sledujte nabídku.**

Konzultační hodiny

Bez domluvy : **žáci** - vždy o hlavní přestávce **10.40-11.00 hodin**

Dospělí - denně mezi **8.00-8.45 hodin**

Pedagogičtí pracovníci a zaměstnanci školy - ve vaší volné hodině **po dohodě**

Jiný termín po telefonické domluvě na čísle školy nebo e-malem na spc@kgm.cz.

Na setkání s Vámi se těší ŠPC

Minimální preventivní program (postupné kroky pro jeho vypracování):

Pro doplnění problematiky tvorby a fungování MPP uvádím přehledný postup, který pro zpracování vytváří podpůrnou pomůcku. Tento postup jsem získala od Krajského úřadu střeďočeského kraje.

1. CO CHCEME

- stanovení cílů pro příslušné období

2. PROČ

- zdůvodnění našeho záměru; reagujeme na hodnocení předcházejícího období a výskyt současných problémů na škole

3. KDE JSME TEĎ

- co nás těší - co se nám daří
- co nás trápí

4. CO NABÍZÍME

Kdo:

- práce učitelů ve výuce
- práce třídních učitelů
- práce výchovného poradce

S kým:

- vstup organizací zabývajících se primární prevencí v oblasti soc. pat. jevů
- odborníci

Co:

- volnočasové aktivity

Komu:

- stanovení cílové skupiny pro preventivní programy

Jak:

- jakými formami a metodami práce

Kdy:

- časový harmonogram programů a akcí

Kde:

- ve školním prostředí
- mimo školu
- v komunitě

Za kolik:

- finanční náročnost programu

5. JAK TO DOPADLO

- průběžné vyhodnocení jednotlivých akcí a činnosti
- závěrečná zpráva a hodnocení MPP

6. CO DÁL

- stanovení cílů pro další období = co chceme